

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายอุดมศักดิ์ นิตินทร ตลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๓๙/๒๕๕๕

วันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

มติของพรรคเพื่อไทยที่อนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ ลาออกเพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ จะขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐาน แห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

ความเห็น

ประเด็นพิจารณาเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม บัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมือง ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า ในกรณีที่มีสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน เห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้นเมื่อสมาชิกพรรคเพื่อไทย จำนวน ๑๐๘ คน เห็นว่ามติของพรรคเพื่อไทยที่อนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อสมัครรับเลือกตั้งตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม กรณีต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ลาออกจาก การเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๘๒ เพื่อไปสมัครรับเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า นายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย ลำดับที่ ๘๒ ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ ในคราวการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ต่อมา มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ ซึ่งการประกาศผลการเลือกตั้งดังกล่าวไม่มีชื่อนายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อแต่อย่างใด สถานภาพการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจึงสิ้นสุดลง คงมีสถานภาพเป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อที่อาจจะเลื่อนขึ้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างเท่านั้น การที่นายสถิรพร นาคสุข แสดงเจตนา ลาออกจากรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามหนังสือฉบับ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ซึ่งจะมีการรับสมัครระหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ และเลือกตั้งวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ นั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร... (๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น บทบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดลักษณะของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้มีหน้าที่และบทบาทสำคัญ จึงต้องกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี ไม่มีลักษณะต้องห้ามและเพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งในการทำหน้าที่หรือใช้อำนาจ จึงห้ามผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๑๓) บัญญัติให้บุคคลผู้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หลักการตามมาตรา ๔๕ (๑๓) นี้ มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๙) ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งในการทำหน้าที่หรือใช้อำนาจ ดังนั้น ในขณะที่นายสิทธิพร นาคสุข สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร สถานภาพการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้สิ้นสุดลงแล้ว

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น และจะส่งเกินจำนวนดังกล่าวมิได้ วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนตามวรรคหนึ่งแล้ว แม้ภายหลังจะมีจำนวนลดลงจนไม่ครบจำนวนไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนแล้ว และวรรคสาม บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พรรคการเมืองนั้นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น จะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้ มาตรานี้ใช้บังคับกับกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการสมยอมกันทางการเมืองและเป็นการกำหนดห้ามพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ ก็เพื่อแก้ไขปัญหากรณีทีเินระหว่างการเลือกตั้ง

หากพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งถอนการสมัครหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งจะทำให้ไม่อาจจัดการเลือกตั้งได้ อันเป็นการช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งอื่นให้ได้รับประโยชน์ ในการห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคสาม นั้น จะมีผลบังคับเมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ออกใบรับใบสมัคร ให้แก่ผู้สมัครของพรรคการเมืองที่สมัครรับเลือกตั้งแล้ว และยังมีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือเขตเลือกตั้งอื่นด้วย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๘

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง เพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้... (๒) ในกรณีที่เป็นการว่างตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทน ตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) นี้เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดวิธีการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อแทนตำแหน่งที่ว่างลง เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนครบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นผู้มีอำนาจประกาศให้ผู้มีรายชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างลง และการเลื่อนขึ้นมาแทนนี้ ผู้มีชื่อในลำดับถัดไปดังกล่าวต้องไม่มีลักษณะอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ ด้วย เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) มิได้มีบทบัญญัติห้ามพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือ เปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ อีกทั้งมิได้บัญญัติห้ามไว้ในรัฐธรรมนูญมาตราอื่น จึงต้องถือตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) กรณีของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจึงเป็นคนละกรณีกับ หลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ ดังนั้น จึงไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ และมาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒)

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) แต่เนื่องจากนายสตีเฟน นาคสุข ยังมีได้มีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และไม่ปรากฏว่าประธานสภาผู้แทนราษฎร เลื่อนรายชื่อของนายสตีเฟน นาคสุข ขึ้นมาแทนบัญชีตำแหน่งที่ว่างลง จึงไม่เป็นการกระทำอันต้องห้าม ตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๑)

กรณีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า การที่ผู้ร้องอ้างว่ามติของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐาน แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่ นั้น ข้อเท็จจริงตามคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและ เอกสารประกอบของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้ว ไม่ปรากฏว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้ นายสตีเฟน นาคสุข ลาออกเพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร อีกทั้งผู้ร้อง ก็ไม่สามารถนำมติของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มาแสดงตามที่กล่าวอ้างได้ ดังนั้น ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่า มีมติของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อนุญาตให้ นายสตีเฟน นาคสุข ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อลาออกเพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร อันจะขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐาน แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม จึงให้ยกคำร้อง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความเห็นให้ยกคำร้อง

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ